

"לסוף מסע גברה דעת חברי על דעתי ודרכינו נפרדות, אך שותפים היינו"

קורע לב

בהרכב מורחב של שבעה שופטים החליט בית המשפט העליון להפוך את החלטתו ולהשאיר ילד בן שלוש במשפחת האומנה על פני מסירתו לדודתו הביולוגית ●
 ציטוטים נבחרים מחיבוטי הנפש של שופטי ההרכב
 (דנ"א 6211/13, ניתן ביום 23.12.13)

השופט אליקים רובינשטיין

דעת הרוב

תיקי האימוץ הם אולי הקשים ביותר ששופט צריך להכריע בהם – נאמר ביתר דיוק, נאלץ להכריע בהם; קשים על פי רוב מתיקים פליליים חמורים. עסקינן בבשר החי, בעתידו של קטין ששניים אוחזים בו, והוא כעין משפט שלמה, אלא שלעתים, וכך מקווה אני גם בענייננו שלנו, יש לכאורה פתח לחיבור בונה. בשל עוצמתו האנושית של הנושא ניתן לא אחת דיון בבית משפט זה בגלגול שלישי – בגדרי בקשת רשות ערעור. הגם שאין מדובר בנושא ציבורי או משפטי כללי, מאלה שלגביהם תישקל ככלל רשות ערעור. יתר על כן, כמו בענייננו, לעתים אף יינתן דיון נוסף, הליך נדיר, במקרים כאלה; זאת – גם אם יש גבולות רבה, לשון המעטה, בטענה כי מדובר ב"חשיבותה, קשיותה או חידושה של הלכה שנפסקה בעניין", כלשון סעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט... קושי אנושי עצום יש ויש, אך קשה לומר כי מדובר ב"הלכה". בגלל עומקו האנושי של הנושא נכון איפוא בית המשפט במקרים קשים במיוחד להגמיש את הכללים, ולדעת – בכל הכבוד – כך ראוי...

עם ההנסיבות שתיארה חברתי המשנה לנשיא מכריעות את הכף לטובת הישארות הקטין כעוגן וכבית אצל ההורים המיועדים לאימוץ, מקרה זה קורא לטעמי לאימוץ פתוח ולקשר מובנה, על פי חוות דעת מומחים ובמינון וקצב ראויים, למשפחה הביולוגית. מתפלל אני לשוכן שחקים כי תקווה זו תתגשם וכי לא שגיתי בעידוד המהלך, וכי ייטב לקטין בדרך זו. אמן כן יהי רצון... השוני בעמדותינו מתמקד בעצם בנקודה אחת – האם אכן טובת

השופטת מרים נאור

דעת הרוב

חריצת הדין בתיקי האימוץ, שבליבם הכרעה גורלית בעתידו של ילד, היא מן ההכרעות המורכבות והרגישות שבית המשפט נדרש אליהן... במקרה שלפנינו ההכרעה קשה היא, שכן שתי המשפחות המבקשות לאמץ את הקטין כשירות וראויות הן. אין חולק על מסוגלותה ההורית של הדודה, שהינה אישה מרשימה ובעלת יכולות גבוהות לכל הדעות. בסופו של יום... "מרכז הכובד" מצוי להשקפתי בנזק העתיד להיגרם לקטין אם ינותק עתה מהמשפחה המועמדת לאמצו. נזק זה הוא שצריך לדעתי להכריע את הכף במקרה שלפנינו...

במקום בו הוכח כי השיקול של קול הדם והמשפחה סותר את טובתו של הקטין, נסוג השיקול בדבר הזיקה הביולוגית. כאשר מביאים בחשבון את הנזק שבחלקו הוא בלתי הפיך העתיד להיגרם לקטין, לפי המומחים, עקב הניתוק מהוריו המגדלים, נדחקים יתר השיקולים הצריכים לעניין ותופסים מקום משני. העברתו של הקטין לדודתו עם כל כישוריה תהפוך את הקטין לקטין בסיכון. מנגד, לא הובאו בפנינו ראיות לכך שקיים סיכון דומה בהשאת הקטין במשפחה המיועדת לאמצו...

לא נותר אלא לחזור ולומר: ההכרעה קשה **וקורעת לב**, אך לדעתי אין מנוס ממנה. היא משתלבת היטב בפסיקה קודמת של בית משפט זה שנתנה משקל מכריע למימד הזמן. תקוותנו כי הכרעתנו תביא את הקטין לחוף מבטחים. תפילתנו היא כי לא נפלה שגגה בהחלטתנו בדבר טובתו.

לנדודי השינה ולהתחבטות שזימן לנו מקרה קשה זה

(השופט י' עמית)

ומשפחתו הביולוגית המורחבת, שהוזכרו בחוות דעתו של השופט רובינשטיין כמועמדים להמשיך קשר עם הקטין במסגרת הסדרי האימוץ הפתוח, הקשר עימם מתמצה – מנקודת מבטו של הקטין – בשתי פגישות שבהן ראה את דודתו לזמן קצר בלבד. בנסיבות אלה, ברי כי לא זו בלבד שעוצמתו של הקשר בין הקטין ובין משפחתו הביולוגית אינה נסיבה חריגה המצדיקה אימוץ פתוח, אלא מדובר בקשר שהוא אף נמוך בעוצמתו מזה שמתקיים במקרי אימוץ רבים שבהם הקטין שהה במחיצת הוריו ומשפחתו למשך זמן מה בטרם הוצא מחזקתם...

ערה אני לכך שסגירת הדלת בפני המשפחה הביולוגית אינה נותנת ולו מענה חלקי לרצונם בקשר עם הקטין – לפחות עד הגיעו לבגרות וככל שיחפוץ הוא אז ליצור עימם קשר – אך לטעמי נסיבות המקרה דנן אינן מתאימות למוצא של פשרה בין הצדדים על דרך של אימוץ פתוח וטובת הקטין היא זו שצריכה לעמוד לנגד עינינו, מעבר לכל שיקול אחר.

השופט ניל הנדל

דעת הרוב

בעניינינו, לטוב או לרע, תמהיל הזמן השפיע על התוצאה. בכך שונה תחום האימוץ מתחומים אחרים שבמשפט. בדרך כלל, הכרעות שאינן ממוניות אינן תלויות זמן. הנורמה היא הקובעת. האם צד הפר חוזה, האם אדם התרשל, האם הנאשם עבר עבירה. כל אלה הן שאלות מרכזיות בתחום המשפט הרלוונטי. התשובות לשאלות אלו

אינן משתנות בחלוף שנה, שנתיים או חמש. בשונה, התשובה לשאלה מהי טובת הילד היא דינמית. פרק זמן לא ארוך יחסית – שנתיים-שלוש – עשוי לשנות את התוצאה. הנורמה נגזרת מן העובדות. האחרונות יוצקות תוכן. ככלל, השופט מחפש לא רק דין אלא גם צדק. לכן, הוא רוצה להתערב. להציע פשרות ולהשפיע על התוצאה. ברם, לעיתים בתחום האימוץ, לא רק שיש לקבוע מהן העובדות אלא שיש גם להשלים עמן. אם יש אשם בתיק זה הרי שזהו חץ הזמן, היודע להתקדם לכיוון אחד בלבד, בקצב שאינו משתנה ובאדישות לכפופים לו...

הילד עודנו ילד. הכרעתנו בהווה. חוות הדעת השונות מצביעות על הקושי בתיק זה, בלא שיש במי מאיתנו היומרה לדעת בביטחון מלא מה ילדו יום, שנה ועשור. המעגל כמעט והושלם, והמסע המשפטי

הקטין המקווה בטווח הארוך, במקרה של מעבר למשפחה הביולוגית, מצדיקה להעמידו בטווח הקצר בפני משבר חמור, שכנראה אין חולק כי ייגרם לו עם הוצאתו מן ההורים המיועדים לאימוץ. כשלעצמי לא מלאני לבי, עם כל חשיבותם של קול הדם והשיקולים התומכים במשפחה הביולוגית, להעמיד את הקטין בפני מצב זה.

השופט סלים ג'ובראן

דעת הרוב

שותף אני לקושי וללבטים שהוצגו היטב בדעות הרוב והמיעוט בגלגול הקודם ובזה הנוכחי. שותף אני לאותה "תחושת החמצה", עליה עמד חברי השופט עמית – תחושה אשר מצאה ביטוי בכל אחת מעמדות חבריי. מודע אני לכך ששאלת הנזק הצפוי מניתוק הקטין אינה היחידה העולה במקרה הנוכחי, וקשה לנתקה ממכלול הנסיבות. אכן, אותה תחושת החמצה, מעוררת במידה מסוימת שאלות לא פשוטות, שהתשובות להן אינן חד-משמעיות...

כפי שהבהירה חברתי המשנה לנשיא, למימד הזמן השפעה ממשית בנסיבות המקרה הנוכחי, וכי אותו נזק שעלול להיגרם לקטין אם ינותק כעת ממשפחת האומנה, הוא השיקול שמכריע את הכף. בנסיבות אלה, מצאתי כי טובת הקטין מצדיקה שלא לנתקו ממשפחת האומנה. הדברים אינם נאמרים בחלל ריק משיקולים נוספים, אלא בתוך מערכת עובדות מורכבת יותר, ובכללה "מורכבות החיבור" אותה הציג חברי השופט הנדל.

השופטת אסתר חיות

דעת הרוב

החשש המוצדק מ"התנדדות בין עולמות" צריך להנחותנו בקבלת ההחלטה בנוגע לחלופת האימוץ הפתוח, וכאשר המשפחה הביולוגית עצמה סבורה כי חשש זה אינו ניתן לגישור, אין להנחה האופטימית ההפוכה על מה שתסמוך...

בעניינינו מדובר בקטין שאביו אינו ידוע, שנלקח מאימו מייד לאחר לידתו ומאז שנפגש עימה למשך שעתיים בשבוע בלבד. אשר לדודתו של הקטין

השופט יצחק עמית

דעת המיעוט

קראתי בעיון את חוות דעתה המקיפה והרגישה של חברתי המשנה לנשיא

השופט נאור, אשר שרטטה בקפידה צעד־אחר־צעד את מהלך הדברים שהביאו עד הלום. פסק דינה של חברתי ממחיש פעם נוספת עד כמה גבולית וקשה ההחלטה שבפנינו. חזרתי ועיינתי בחומר הרב שהונח בפנינו, צפיתי בקלטות שהציגו בפנינו הצדדים והלב דואב. לסופו של מסע, וכמו חברתי השופטת ארבל אשר להנמקותיה אני מצטרף, נותרתי בעמדה לפיה "בתחרות קורעת הלב" בין שני הזוגות, יש להעדיף את הדודה ובעלה...

לא אכחד כי הצעתו של חברי השופט רובינשטיין מושכת את הלב, באשר יש בה אלמנט של פשרה, אלא שלא בסכסוך כספי עסקינן, אלא בטובתו של קטין, ובכגון דא, אין מקום לפשרות. סברתי כי טובת הקטין במובן הרחב לחזור אל משפחתו הביולוגית. אך לאור התוצאה אליה הגיעה דעת הרוב, ומשנחרץ כי על הקטין להישאר אצל ההורים המיועדים, אני סבור כי יש מקום להכרעה בינארית, ולמען התפתחותו התקינה של הקטין אין לטלטל את נפשו מדי ביקור של המשביה...

הספינה היטלטלה אנה ואנה, אך כעת, משהגיעה הספינה אל החוף, תם ונשלם. הגיעה העת להביא את הדברים לכלל סיום, גם אם הסיום אינו על דעתי. כל השהייה נוספת והתארכות נוספת של הליכי האימוץ אך תוסיף פצע ומכאוב לכל הצדדים... לסוף מסע גברה דעת חברי על דעתי ודרכינו נפרדות, אך שותפים היינו לנדודי השינה ולהתחבטות שזימן לנו מקרה קשה זה. תלווה ברכתנו את הקטין ואת שתי המשפחות באשר תלכנה.

התוצאה

דעת הרוב (המשנה לנשיא נאור והשופטים רובינשטיין, חיות, ג'ובראן והנדל) אל מול דעתם החולקת של השופטים ארבל ועמית) הייתה שיש לקבל את העתירה לדיון נוסף, ולבטל את הקביעה בערעור שהקטין יאומץ על ידי דודתו ובעלה.

בשאלת צמצום תוצאות האימוץ הוחלט, ברוב דעות (השופטים עמית, חיות, ג'ובראן, והנדל), כי לא מתקיימות הנסיבות המצדיקות אימוץ פתוח.

עומד בפני סיום. המסע היה כאמור מורכב וסוער, אך נזכיר כי לילד ימלאו שלוש שנים רק בעוד ימים מספר, ללמדך כי במידה מסוימת שנה בחייו של ילד איננה זהה באורכה לשנתו של אדם בוגר. הספינה המשפטית היטלטלה ופנתה אנה ואנה בהליך קורע לב, אולם נחמה ניתן למצוא בכך שחייו של הקטין בשנתיים האחרונות ידעו דווקא שלווה ויציבות, בניגוד בולט למים המשפטיים הסוערים סביבו. והנה הגיעה העת, זו תקוותנו ואף תפילת כולנו, כי באשר לספינה זו, ועליה הילד שהוא ספק נוסע בה ספק קברניטה, יתקיימו דברי המשורר בתהלים: "יָקַם סֶעָרָה לְדָמְמָה וַיִּחְשׂוּ גְלִיָּהֶם. וַיִּשְׁמְחוּ כִּי יִשְׁתַּקּוּ וַיִּנְחֶם אֶל מְחוֹז חֶפְצָם" (תהלים קז כט-ל).

השופטת עדנה ארבל

דעת המיעוט

העדיפות הטבעית שיש לקשר הדם – ועל כן ממילא גם לאימוץ במסגרת

המשפחה המורחבת, אינה קשורה למוצאו של הקטין, להיותו ממוצא אשכנזי, מזרחי אתיופי או אחר... אך היא נובעת מהצורך האנושי במשפחה ובשורשים... גם אם נהיה חלוקים בדעותינו, חברי ואני, באשר לתוצאת הדיון הנוסף, כולנו מאוחדים בתקווה ובתפילה שהילד יידע רק טוב ולא יישא את צלכת הקריעה ממשפחתו, משורשיו, מאימו וממשפחתו כולה...

הצדק שבדין דורש להבין ולהטות אוזן קשבת ולב פתוח לאם ממנה "נלקח" פרי בטנה בהיותה חולה וחסרת אונים, כשהיא מנסה בדרכה להתמודד אל מול רשויות הרווחה שלהערכתן טובת הילד מצדיקה למסרו לאימוץ...

לא התעלמתי מהנוק שנטען כי ייגרם לקטין בעקבות הפרידה מההורים המיועדים לאמץ. ההתחבטות בשאלה זו הייתה לי כשאלו והדירה שינה מעיניי. כפי שציינתי גם בערעור, חשש זה קיים תמיד והוא עשוי לרפות ידיים. אכן, לא חברתי בתוצאה "הבטוחה" – ובמובן מסוים גם הקלה יותר מבחינתנו – של השארת הקטין אצל משפחת האומנה, אך אני מאמינה כי לאחר שהקטין ייקלט בסביבתו החדשה, בחיק משפחתו, נזקי הפרידה יגלידו ועל קשר הדם יוסיפו ויירקמו קשרי אהבה ואינטימיות, והתקופה הקשה תיבלע בחיבוק המשפחתי, ובחיים החדשים...

בסופו של יום, במארג הכולל של הנסיבות והשיקולים מכריעים להשקפתי קשר הטבע והנסיבות המאפשרות לממשו. אלה מובילים לטעמי להחזרת הילד לחיק משפחתו הטבעית אליה הוא קשור בנימים שאינם נראים, בקשר הדם. ואולם, נימים אלה חזקים הם מכל קשר אחר ולא ניתן לנתקם גם אם הורחק ממשפחתו ולא יראה אותה לעולם.

לתפוס הזדמנות

עכשיו זה הזמן

תואר שני עם התמחות במשפט ועסקים באסיה,
כבר בסמסטר אביב באוניברסיטת חיפה
הפקולטה למשפטים והפקולטה למדעי הרוח - החוג ללימודי אסיה

- התכנית משלבת את המומחיות האקדמית והניסיון המקצועי הקיימים בפקולטה למשפטים ובחוג ללימודי אסיה
- התכנית מיועדת למשפטנים (LL.B) ולבוגרי לימודי אסיה/מזרח אסיה
- שכר לימוד אוניברסיטאי רגיל

החוג ללימודי אסיה

מזכירות החוג
טלפון: 04-8288501
דוא"ל: asian-studies@univ.haifa.ac.il

הפקולטה למשפטים

מזכירות תארים מתקדמים
טלפון: 04-8240007
דוא"ל: lawoffice@univ.haifa.ac.il